Asiantuntijalausunto: HE 146/2021

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Loimu ry:n lausunto valtion talousarviosta vuodelle 2022

Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry lähettää tämän asiantuntijalausunnon maa- ja metsätalousvaliokunnalle valtion talousarviosta vuodelle 2022. Loimu ry edustaa laajalti biotalous- ja luonnonvara-alojen akateemisia ammattilaisia. Alat muodostavat merkittävän tulevaisuuden menestyksen mahdollisuuden maallemme ja ovat ratkaisevia ilmastonmuutoksen torjunnassa sekä maallemme asetetun hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa.

Lausumme valtion vuoden 2022 talousarviosta seuraavaa:

Luonnonvarakeskus (momentti 30.01.05)

Tutkimustiedon merkitys kasvaa koko ajan, ja tutkittu tieto on tärkeä pohja myös poliittiselle päätöksenteolle. Hyvänä esimerkkinä on Luonnonvarakeskuksen (Luke) vastuulla oleva kansainvälisestikin merkittävä valtakunnan metsien inventointi, joka on jo sata vuotta antanut mitattua tietoa metsistämme ja metsäluonnostamme päätöksenteon pohjaksi. TKI-investointien nostaminen yhteensä 4 %:iin bruttokansantuotteesta on tavoite, jolla varmistetaan maamme menestys myös tulevaisuudessa. Tällöin julkisen rahoituksen tulisi kattaa neljänneksen TKI-rahoituksesta eli yhden prosentin BKT:sta.

Luonnonvarakeskuksen määrärahan kehitys on ollut oikean suuntaista viimeisten parin vuoden aikana, joskaan se ei vielä ole lähelläkään vuonna 2014 Luonnonvarakeskukseksi yhdistettyjen Metsäntutkimuslaitoksen, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen yhteenlaskettuja määrärahoja, jotka olivat yhteensä 94,9 M€. Vuodelle 2022 Lukelle esitetään 81,283 miljoonaa euroa. Hallituksen viime keväänä tekemä kehyspäätös kuitenkin sisältää 5 miljoonan euron Luken määrärahojen leikkauksen vuodesta 2023 alkaen.

Ulkopuolisen rahoituksen osuus on merkittävä Lukessa. Sen tavoitteeksi on asetettu 56,5 miljoonaa euroa, mikä vastaa 39 %:ia Luken kokonaismenoista. Tämä merkitsee sitä, että tutkijat joutuvat käyttämään huomattavan osan työajastaan itse tutkimuksen tekemisen sijaan ulkopuolisen rahoituksen hakemiseen. Ja koska ulkopuolista rahaa ei saa perustutkimukseen, tilanne johtanut sen huolestuttavaan vähenemiseen Lukessa. Kuitenkin perustutkimus on kaiken tutkimustoiminnan perusta.

Tutkimusinfran kehittämisen lisärahoitustarpeet tulevat olemaan Lukella painopisteenä tulevissa talousarvio- ja kehysprosesseissa. Tutkimusinfran peruskorjauksilla ja uudistamisella (esim. automatisointi) luodaan uusi mahdollisuuksia tutkimukselle ja vahvistetaan sen kilpailukykyä. Luken toimitilojen vuokrat ovat kuitenkin nousussa ja aiheuttavat kustannuspaineita kehyskaudella 2022−2025.

Loimu ry esittää, että Luonnonvarakeskuksen määrärahoja 2022 nostetaan 1,5 miljoonalla eurolla tarpeellisten kone-, laite- ja järjestelmäinvestointien sekä toimitilojen vuokrakustannusten nousun takia. Lisäksi esitämme, että koska hallitus kehyspäätöksessään suunnittelee 5 miljoonan euron leikkauksia Luken tutkimusrahoituksessa vuodesta 2023 lähtien, eduskunta varautuu tulevina vuosina kehyksen ylittäviin määrärahalisäyksiin.

Valtionapu 4H-toimintaan (momentti 30.10.55)

4H-järjestö tekee tärkeää ehkäisevää nuorisotyötä, jonka kohderyhmänä ovat 6–28-vuotiaat lapset ja nuoret. 4H:ssa nuoret oppivat kestävää kasvua, työelämätaitoja, vastuun ottamista ja yrittäjyyttä. 4H-järjestön työllä on arvoa luonnonvara-alojen ja biotalouden tulevaisuuden työvoiman kannalta, sillä 4H on mm. mahdollistanut vuosittain yli 35 000 koululaiselle tutustumisen metsäluontoon ja metsäalan ammatteihin.

4H-järjestön valtionapu on kuluvana vuonna 4,105 miljoonaa euroa ja vuonna 2020 se oli 4,355 miljoonaa euroa. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2022 esitetään valtionavun edelleen laskevan 3,805 miljoonaan euroon, mikä merkitsee yli 7 %:n leikkausta kuluvasta vuodesta. 4H-järjestön laskelman mukaan esitetty leikkaus vähentäisi työllistettyjen nuorten ja 4H-yrittäjien määrää noin 500 nuorella ja 4H-kerhojen määrä vähenisi yli 200 kerholla, mikä lopettaisi hyödyllisen harrastustoiminnan 2 000 lapselta.

Loimu ry esittää, että valtion vuoden 2022 budjetissa 4H-toiminnan määrärahat pidetään vuoden 2021 tasolla eli 4,105 miljoonassa eurossa, jotta nuoret eivät kärsi rahoituksen leikkauksesta.

Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (momentti 30.40.44) ja Metsäluonnonhoidon edistäminen (momentti 30.40.45)

Metsänomistajien kiinnostus kestävän metsätalouden (Kemera) tukien käyttöön on ollut kuluvana vuonna ollut vuotta 2020 vähäisempää, vaikka hoitorästejä maamme metsissä riittää. TAE 2022:ssa Kemera-töihin on osoitettu 57,130 000 euroa, mikä on lähellä edellisen vuoden määrärahaa. Sen sijaan metsäluonnon edistämiseen tarkoitettu määräraha laskisi kuluvan vuoden tasosta 0,5 miljoonaa euroa ja vuoden 2020 tasosta peräti 2 miljoonaa euroa.

Koska luonnonhoitovarojen kysyntä ylittää tarjonnan, esitämme, että puute hoidettaisiin määräaikaisella 2 miljoonan euron siirrolla momentilta 30.40.44 momentille 30.40.45. Tämä varmistaisi myös METSO-ohjelman tavoitteissa pysymisen. Puuntuotannon kestävyyden varmistamiseksi Kemera-rahoitusta ei kuitenkaan ole järkevää pysyvästi supistaa.

Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (momentti 30.40.46)

Suomen metsäkeskukselle esitetään vuoden 2022 toimintamenoihin 40,674 milj. euron määrärahaa, joka on 1,747 milj. euroa pienempi kuin kuluvan vuoden määräraha. Metsäkeskus on juuri joutunut

aloittamaan yhteistoimintaneuvottelut, joilla haetaan vähintään 0,9 miljoonan euron säästöjä henkilöstön lomarahan muuttamisella vapaiksi, työsuhteiden osa-aikaistamisilla ja lomautuksilla sekä irtisanomisilla. Säästötoimenpiteiden seurauksena metsäkeskus ei tule saavuttamaan ensi vuodelle asetettuja tavoitteita.

Metsien monipuolisen käytön lisääntyminen, niin teollisuuden puunkysynnän kuin myös luonnonhoidon tarpeen kasvu, tuo metsäkeskukselle jatkuvia työpaineita ja lisääntyvää tarvetta metsiä koskevaan neuvonta- ja asiantuntijatyöhön. OTSO Metsäpalvelut Oy:n äskeinen konkurssi todennäköisesti johtaa Kemera-tukien takaisinperintään hankesopimuksissa, jotka OTSO on tehnyt maanomistajien kanssa. Myös takaisinperintä tuo ylimääräistä resursseja vaativaa työtä metsäkeskukselle. Lisäksi metsäkeskusta rasittaa OTSOsta siirtyvä osuus vanhoista Eläke-Tapion (nykyisin Eläkekassa Verso) työeläkemaksuista.

Suomen metsäkeskuksen edellytetään panostavan merkittävästi digitalisointiin sekä metsä- ja luontotietoon. Maa- ja metsätalousministeriö kuitenkin edellyttää metsäkeskuksen käyttävän vuosina 2021−2024 tasettaan tietojärjestelmien kehittämiseen, mikä ei ole pitkän päälle kestävää. Metsäkeskuksen tietojärjestelmät tulee pystyä rakentamaan ja ylläpitämään valtionavulla. Suomalaisen metsätalouden merkitys, sen vahva noususuhdanne ja kasvava kiinnostus metsien mahdollisuuksiin ei näy riittävästi valtion talousarvioesityksessä.

Jotta Suomen metsäkeskus selviää lisääntyvistä velvoitteistaan ja henkilöstöä uhkaavat yt-neuvottelut voidaan perua, Loimu ry esittää 2 miljoonan euron lisäystä TAE 2022:ssä esitettyyn määrärahaan.

Tuki joutoalueiden metsitykseen (momentti 30.40.47)

Joutomaiden metsityksellä vähennetään maamme metsäkatoa, joka johtuu mm. rakentamisesta. Keväällä 2021 käynnistynyt metsitystukien haku on saanut suuren suosion maanomistajien keskuudessa ja ensi vuodeksi ehdotettu määräraha ei tule riittämään.

Ilmastonmuutos on globaali ja merkittävä ongelma, ja sen lieventämiseksi metsitys on tärkeä keino. Siksi esitämme, että tukea joutomaiden metsitykseen edelleen kasvatetaan ilmastonmuutosta torjuvana keinona 1,5 miljoonalla eurolla.

Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (momentti 30.64.50)

Maa- ja metsätalousministeriön osuus Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoituksessa on momentilla 30.64.50. Vuodelle 2022 esitetään 8,147 miljoonaa euroa. Kuluvana vuonna määräraha on yhteensä 8,274 M€ ja 2020 peräti 14,218 M€. Vuoden 2022 määrärahaesityksessä on otettu huomioon vähennyksenä valmiiksi tulleita investointeja, joilla on jo pystytty merkittävästi vähentämään Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnoimien rakennusten ja rakennelmien korjausvelkaa.

Nykyrahoituksella luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluita palvelevien rakenteiden korjausvelkaa on jäljellä vuoden 2022 lopussa 4 M€. Jatkossa tärkeintä on estää uuden korjausvelan syntymistä, ja se paras tehdä pysyvällä rahoituksella eikä jatkuvilla kertaluonteisilla erillä.

Sama koskee tietenkin ympäristöministeriön määrärahaa momentille 35.10.52, jolla rahoitetaan mm. valtion arvokkaan rakennusperinnön ja arkeologisten kohteiden korjauksia.

Esitämme Metsähallituksen MMM:n rahoituksen momentille 30.64.50 sekä YM:n momentille 35.10.52 pysyvää tason nostoa tuleviin budjettikehyksiin valtion omistamien rakenteiden ja rakennusten kunnossapidon hoitamiseksi. **Yhteensä Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien kehykseen tulisi tehdä 3 miljoonan euron pysyvä korotus.**

Esitetyllä kehyskorotuksella varmistetaan valtion alueiden kestävä käyttö, asiakasturvallisuus myös koko ajan lisääntyvissä käyttömäärissä, myönteiset paikalistaloudelliset vaikutukset ja kohteiden kehittäminen sekä poistetaan loppukin korjausvelasta.

Helsingissä 27.10.2021

Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry

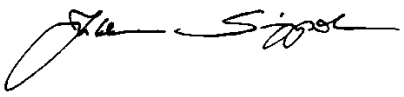

Jukka Sippola
Neuvottelupäällikkö